

ВОДИЧ ЗА ПРОЦЕНУ РИЗИКА ПОСТРОЈЕЊА И АКТИВНОСТИ КОЈА НЕ ПОДЛЕЖУ
ИЗДАВАЊУ ИНТЕГРИСАНЕ ДОЗВОЛЕ

Мај 2017.године

УВОД

Законом о инспекцијском надзору је прописано да се инспекцијски надзор заснива на процени ризика и да је сразмеран процењеном ризику, тако да се ризиком делотворно управља; као и да је процена ризика део процеса анализе ризика, који обухвата и управљање ризиком и обавештавање о ризику. Овај водич је сачињен ради упознавања и коришћења алата за процену ризика постројења и активности за које се не издаје интегрисана дозвола из Закона о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине прописана.

Према значењу израза из Закона о инспекцијском надзору, ризик је комбинација вероватноће настанка штетних последица по законом и другим прописом заштићена добра, права и интересе, које могу настати из пословања или поступања надзираног субјекта, и вероватне тежине тих последица. Укратко, може се рећи да је ризик функција озбиљности последице (утицаја) и вероватноће да ће се та последица догодити. Према томе, процена ризика је примена комбинација поступака или метода помоћу којих се врши оцењивање опасности, односно могућих утицаја и последица и вероватноће да ће се оне догодити. Процена ризика има за циљ да инспекцијској служби омогући одређивање првенства у активностима надзора, одређивањем категорије за појединачна постројења и активности. Поред тога, процена ризика омогућава надзираном субјекту да процени како да побољша свој учинак у области заштите животне средине.

Методологија процене ризика постројења и активности која не подлежу издавању интегрисане дозволе, је сачињена полазећи од такозване ИРАМ методологије коју користе инспекцијске службе у већини држава Европске уније ради процене ризика постројења за која се издаје интегрисана дозвола. ИРАМ методологија је сачињена у складу са Препорукама Савета европе и Скупштине европе о минималним критеријума за инспекцијски надзор за заштиту животне средине (РМЦЕИ, 2001/331/ЕЦ) и члана 23. Директиве о индустријским емисијама (ИЕД, 2010/75/ЕУ), којима је прописано да надлежни орган сачињава програме редовних инспекцијских надзора који се заснивају на системској процени ризика који постројења и активности представљају по животну средину и учесталости редовних инспекцијских надзора.

Методологија за процену ризика осталих постројења се састоји од процене емисија, сложености активности, локације (осетљивости окружења), система управљања оператера постројења, као и учинка у области заштите животне средине (степен усаглашености). Уопштено гледано, методологија процене ризика подразумева систематски приступ ради додељивања више времена за инспекцијски надзор оних постројења која на својој локацији врше изузетно сложене делатности, која имају велика испуштања у све области животне средине, која лоше утичу на стање животне средине и која су смештена у близини осетљивих области.

Процена ризика, односно бодовање постројења се врши на основу следећих критеријума:

1. Емисије (1 низак ниво емисија – 10 висок ниво емисија)
2. Сложености (1 низак ниво сложености – 5 висок ниво сложености)
3. Локације (1 низак ниво осетљивости – 5 висок ниво осетљивости)
4. Управљања (1 добар ниво – 5 веома низак ниво)
5. Усаглашености (1 добар ниво усаглашености – 10 веома лош ниво усаглашености)

Категорија надзора сваког постројења и активности се процењује на основу свих пет критеријума. Због значаја, већа тежина је дата критеријумима који се односе на емисије и на усаглашеност, у односу на остале. Категорије надзора се крећу у следећем распону:

Висок
Средњи
Низак
Незнатан

Препоручује се да се за постројења која представљају висок ризик за здравље људи, материјална добра и животну средину, планира извођење три надзора у години, за средњи ризик два надзора у години, за низак ризик један надзор у години и за незнатан ризик један надзор у две године или да уопште није потребан. Све ово важи за редовне инспекцијске надзоре, изузев контролних надзора. Контролни и ванредни инспекцијски надзори се не рачунају у број инспекцијских надзора које је потребно извршити према процењеном ризику постројења, јер се исти не могу унапред планирати а контролни се иначе односи само на поједину обавезу.

Процена ризика се врши заједнички за све активности које се обављају на локацији. У посебним случајевима када надзирани субјект на истој локацији обавља неколико сложених, технички независних активности, инспектор може да изврши засебне процене ризика за сваку активност.

Методологија је сачињена за свеукупну процену ризика постројења, према свим законима у области заштите животне средине. Ипак, у случајевима када су законима одређене надлежности поверене другом органу (инспекцији локалне самоуправе и аутономне покрајине), потребно је да сваки инспекцијски орган изврши процену ризика само за оне области за које је надлежан да поступа према законима. Значи у оваквим случајевима, бодовање према сваком од пет критеријума се врши само у односу на надлежност инспекцијског органа који врши процену. На пример, узимају се у обзир само врсте емисија и жалбе према којима је инспекцијски орган који врши процену надлежан да поступа, такође узимају се у обзир само решења и пријаве прекршаја које је упутио инспекцијски орган који врши процену ризика. На овај начин добијени степен ризика, на правилан начин одређује годишњу учесталост инспекцијских надзора које треба да изврши одређени орган у складу са својим надлежностима и овлашћењима.

1.ЕМИСИЈЕ

Уопштено гледано, у случају прекорачења дозвољених испуштања загађујућих материја, потребно је уложити већи инспекцијски напор. Процена ризика је осмишљена тако да приликом доделе бодова значајно истиче емисије у животну средину које нису усклађене са прописом.

Овај критеријум обухвата испуштања загађујућих материја у ваздух, воду и канализацију, количине произведеног отпада и ниво буке у животној средини. Ради одређивања категорије надзора, потребно је сваки вид испуштања из постројења разматрати засебно. Скуп свих ових показатеља даје процену ризика који потиче од испуштања загађујућих материја.

Укупна оцена за све емисије износи највише 10. У добијању укупне оцене 10, значај доприноса сваке емисије из активности се одређује на следећи начин:

Емисија	Фактор значаја
Ваздух	3,5
Вода	2
Отпад	3,5
Бука	1

Пошто је алат за процену ризика свеобухватан а надлежности инспекцијског органа у многим случајевима нису, потребно је бодовати само оне емисије које су у надлежности надзора инспекцијског органа. На пример, када је инспектор надлежан за надзор само у области емисија у ваздух, управљања неопасним отпадом и емисије буке онда уноси бодове

само за ове емисије; док за опасан отпад и емисије у воде уноси нула бода. Када је надзирани субјект прибавио сагласност на студију о процени утицаја на животну средину постројења, инспектор који је надлежан за инспекцијски надзор мера из студије утицаја треба да унесе бодове за све емисије. Разог је што се студијом о процени утицаја прописују мере смањења штетног утицаја и праћења утицаја за сва загађивања из постројења.

1.1. Емисије у ваздух

Емисије у ваздух се оцењују на основу чињенице да ли за неку загађујућу материју постоји прекорачење дозвољених вредности емисија, односно граничне вредности емисија. Ово се утврђује на основу резултата мерења из извештаја о мерењу емисија. У случају када оператер у последњем периоду није прибавио нити један извештај о мерењу емисије за неку од загађујућих материја, тада инспектор може доделити бодове као да постоји прекорачење граничне вредности емисије. Ово јер у овом случају постоји већи ризик у односу на случајеве када је мерењима емисија свих загађујућих материја утврђено да не постоји прекорачење граничних вредности емисија.

Процена ризика који потиче од емисија у ваздух, засебно посматра случајеве са највећим емисијама, тачније случајеве када постоји обавеза континуалног мерења емисије неке од загађујуће материје и случајеве када постоји обавеза праћења рада уређаја за пречишћавање прашкастих материја. У овим случајевима постоји повећан ризик на животну средину, због штетних последица које могу настати ако дође до прекорачења граничне вредности емисије.

Ваздух	
Бодови	Дефиниција
0	Нема емисија у ваздух
1	Емисије у ваздух постоје али извор емисије није тачкасти
1	Емисије < ГВЕ
3	Емисије $\geq$ ГВЕ
3	Постројења са обавезом континуалног мерења емисије загађујуће материје или са масеним протоком прашкастих материја већим од 1kg/h

1.2. Емисије у воду и канализацију

Испуштања у воду и у канализацију се обрађују на сличан начин као и емисије у ваздух и засноване су на извештајима о испитивању квалитета отпадних вода. У случају када је потребна прерада отпадних вода у постројењу, додељује се већи број бодова због повећаног ризика услед штетних последица које могу наступити у случају прекорачења дозвољених вредности емисије.

Воде	
Бодови	Дефиниција
0	Нема емисија у воде
1	Емисије < GVE
3	Емисије $\geq$ GVE
3	Постројење за пречишћавање отпадних вода

1.3. Управљање отпадом

Приликом надзора у области управљања отпадом, мора се размотрити одлагање отпада (како на локацији, тако и ван ње). Нарочито је потребно размотрити неопасан и

опасан отпад, у односу на инертни отпад.

У алату за процену ризика додељују се бодови на основу годишње количине неопасног и опасног отпада који се производи на локацији, односно количине отпада који се извози на основу протокола за прекогранично кретање отпада. Подаци о овим количинама се могу преузети из Националног регистра извора загађивања, за последњу извештајну годину.

Отпад (произведено на локацији)

Бодови Дефиниција

0	Нема отпада карактеристичног за поједине активности
1	Неопасан отпад <2,000 т/год или опасан отпад <2 т/год
2	Неопасан отпад >2,000 т/год или опасан отпад >2 т/год
3	Неопасан отпад >20,000 т/год или опасан отпад >5,000 т/год
4	Неопасан отпад >50,000 т/год или опасан отпад >10,000 т/год
5	Неопасан отпад >100,000 т/год или опасан отпад >20,000 т/год

У случају прекограничног кретања отпада у страним земљама (због ризика) границе за бодовање су следеће:

3	Прекогранично кретање: неопасан отпад >1,000 т/год или опасан отпад >100 т/год
4	Прекогранично кретање: неопасан отпад >5,000 т/год или опасан отпад >500 т/год
5	Прекогранично кретање: неопасан отпад >20,000 т/год или опасан отпад >5,000 т/год

Уколико нису доступни подаци из Националног регистра извора загађивања, инспектор би требало да процени количине отпада на основу података из инспекцијског надзора или искуства и да у складу са тим додели оцену од 0 до 5.

1.4. Бука

Бука од активности може изазвати непријатности и жалбе уколико се извор буке налази у близини осетљиве области. Процена ризика је заснована на поређењу резултата мерења буке у односу на граничне вредности.

Инспектор треба да упореди резултате мерења са граничном вредношћу која је прописана Законом о заштити од буке у животној средини.

Када јединица локалне самоуправе није одредила акустичне зоне, потребно је резултате мерења индикатора буке упоредити са прописаним граничним вредностима из предметне уредбе, који у сваком случају не могу бити већи од највеће прописане граничне вредности 65dB за дан и вече и 55dB за ноћ.

Бука

Бодови Дефиниција

0	Нема емисија
1	Емисија буке је више од 5 дБ(А) испод границе
2	Емисија буке је више од 1 до 5 дБ(А) испод границе
3	Емисија буке је око 1 дБ(А) око границе
4	Емисија буке прелази граничну вредност за 1 до 5 дБ(А)
5	Емисија буке прелази граничну вредност за преко 5 дБ(А)*

У случају да подаци о емисији буке нису доступни, инспектор би требало да процени утицај буке од активности на најближи осетљиви објекат за боравак људи и да додели оцену између 0 и 5.

2. СЛОЖЕНОСТ

Бодови за сложеност се заснивају на врсти постројења и активности који су присутни на локацији. Неке од активности су сложеније од других и уопштено говорећи, што су сложеније то је потребан већи инспекцијски напор за контролу такве активности. Оцењује се активност на локацији и додељује се између 1 (за најмање сложене) и 5 бодова (за најсложеније). У табели испод су приказани бодови који се додељују за сваку активност и постројење из Листе 1 и Листе 2 Уредбе о утврђивању Листе пројеката за које је обавезна процена утицаја и Листе пројеката за које се може захтевати процена утицаја на животну средину (“Службени гласник РС”, број 114/08).

Када надзирани субјект на предметној локацији обавља две активности, приликом одређивања сложености узима се у обзир само активност која носи највећи број бодова, односно не врши се сабирање бодова за две и више активности.

У случају индустрије минерала и хемијске индустрије инспектор би требало да узме у обзир препоручене бодове али може унети и друге, на основу одређених околности и/или искустава у вези са појединачним постројењем. Ово стога што индустрија минерала и хемијска индустрија обухватају широк опсег веома различитих постројења.

Oznaka aktivnosti	Postrojenja i aktivnosti iz Liste I projekata za koje je obavezna procena uticaja	Bodovi za slozenost
7	izgradnja	
1)	magistralnih i železničkih pruga, uključujući pripadajuće objekte (mostove, tunele i stanice)	2
2)	magistralnih autoputeva i puteva sa četiri ili više traka ili rekonstrukcija ili proširenje postojećeg puta sa dve trake ili manje, sa ciljem dobijanja puta sa četiri ili više traka u slučaju da novi put ili deonica imaju neprekidnu dužinu od preko 10 km i više	2
3)	aerodroma za javni transport čija je poletna pista duža od 2 100 m	2
8	unutrašnji plovni putevi na kojima važi međunarodni ili međudržavni režim plovidbe, kao i luke i pristaništa na ovakvim putevima, regulacioni radovi na unutrašnjim plovim putevima kojima se omogućava prolaz plovim objektima od preko 1350 t	2
9	postrojenja za tretman opasnog otpada spaljivanjem, termičkim i/ili fizičkim, fizičko-hemijskim, hemijskim postupcima, kao i centralna skladišta i/ili deponije za odlaganje opasnog otpada; za koje se ne izdaje integrisana dozvola (videti napomenu iz uredbe)	5
10	postrojenja za tretman otpada koji nije opasan spaljivanjem ili hemijskim postupcima kapaciteta više od 70 t na dan; deponije komunalnog otpada za preko 200 000 ekvivalent stanovnika; za koje se ne izdaje integrisana dozvola (videti napomenu iz uredbe)	5
11	eksploatacija podzemnih voda ili obogaćivanje podzemnih voda kod kojih je godišnja zapremina eksploatacane ili obogaćene vode jednaka količini od 10 miliona m ³ ili više	1
12	Objekti	
1)	hidrotehnički objekti za prebacivanje voda između rečnih slivova, namejeni sprečavanju mogućih nestašica vode kod kojih količina prebačene vode prelazi 100 miliona kubnih metara godišnje	1
2)	u svim drugim slučajevima objekti namenjeni za prebacivanje voda između rečnih slivova (videti uredbu)	1
13	postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda u naseljima preko 100 000 stanovnika	3
14	vađenje nafte i prirodnog gasa	2
15	brane i drugi objekti kod kojih voda koja dotiče, ili dodatno zafržana, ili akumulirana voda prelazi količinu od 10 miliona m ³	1
16	cevovodi za transport gasa, tečnog gasa, nafte i naftnih derivata ili hemikalija prečnika većeg od 800mm i dužine koja prelazi 40km	1
17	objekti za intenzivan uzgoj živine sa kapacitetom preko 85 000 mesta za proizvodnju	2

	brojelera	
19	površinski kopovi mineralnih sirovina čija površina prelazi 10 ha, ili vađenje treseta kad površina terena za eksploataciju prelazi 100ha	3
20	izgradnja nadzemnih dalekovoda čija voltaža iznosi 220kV ili više i čija dužina prelazi 15km	1
21	objekti namenjeni za skladištenje nafte, petrohemijskih ili hemijskih proizvoda, zemnog gasa, zapaljivih tečnosti i goriva čiji kapacitet iznosi 100 000 t i više	2
Oznaka aktivnosti	Postrojenja i aktivnosti iz Liste II projekata za koje se može zahtevati procena uticaja na životnu sredinu	Bodovi za složenost
1	Poljoprivreda, akvakultura i šumarstvo	
1)	sistemi za navodnjavanje i odvodnjavanje-meliorativni sistemi, na području većem od 20ha	1
2) do 6)	objekti za intenzivan uzgoj živine, goveda, svinja, krmača, životinja sa plemenitim krznom, riba u bazenima i ribnjacima (videti kapacitete u uredbi)	2
7)	krčenje šuma radi prelaženja na drugi tip korišćenja zemljišta, na području većem od 10ha	1
2	ekstraktivna industrija	
1)	površinski kopovi mineralnih sirovina, svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	2
2)	vađenje treseta kad je površina terena za eksploataciju od 20ha do 100ha	2
3) do 5)	ostali projekti ekstraktivne industrije	1
3	proizvodnja energije	
1)	termoenergetska postrojenja sa snagom od 1 do 50MW (na ugalj)	5
1)	termoenergetska postrojenja sa snagom od 1 do 50MW (na gasovita i tečna goriva)	3
2)	postrojenja za proizvodnju energije iz hidropotencijala, snage preko 2MW	2
3)	uređaji za korišćenje snage vetra u cilju proizvodnje energije (farme vetrenjača), ukupne snage preko 10MW	2
4	cevovodi (videti kapacitete u uredbi)	1
5	skladištenje zapaljivih tečnosti i gasova, zemnog gasa, fosilnih goriva, nafte i naftnih derivata i hemikalija	
1)	skladištenje zapaljivih gasova ili proizvoda koji sadrže zapaljive gasove, ukupnog kapaciteta preko 50m ³	1
2)	skladištenje zapaljivih tečnosti, ukupnog kapaciteta preko 500m ³	1
3) do 6)	skladištenje bez obzira na kapacitet neke od sledećih hemikalija: hlora, sumpor dioksida, amonijum nitrata ili supstanci koje sadrže amonijum nitrat, amonijaka	1
7)	skladištenje ostalih hemikalija, kapaciteta preko 10t	1
8)	površinsko (nadzemno) skladištenje zemnog gasa, kapaciteta preko 50m ³	1
9)	skladištenje uglja ili lignita, kapaciteta preko 20 000t	1
10)	skladištenje nafte ili naftnih derivata, kapaciteta preko 5 000m ³	1
6	proizvodnja i prerada metala	2
1)	postrojenja za proizvodnju sirovog gvožđa ili čelika (primarno ili sekundarno topljenje) uključujući kontinualni postupak livenja; svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	5
2)	postrojenja za preradu u crnoj metalurgiji (vruće valjaonice, kovačnice sa jednim ili više čekića ili maljeva, postrojenja za nanošenje površinskih zaštitnih metalnih slojeva u rastopljenom stanju); svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	3
3)	livnice crne metalurgije, svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	5
4)	postrojenja za topljenje, uključujući i izradu legura od obojenih metala, kao i izradu korisnih nusproizvoda (rafinacija, livenje, itd.); svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	5

5)	Postrojenja za površinsku obradu metala i plastičnih materijala korišćenjem elektrolitičkih ili hemijskih postupaka; svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	3
6) do 11)	ostala proizvodnja i prerada metala iz Liste 2 uredbe	2
12)	Postrojenja za pripremu, obogaćivanje, pečenje i sinterovanje metalnih ruda, kao i iskorišćavanje jalovine; svi projekti	5
7	industrijska prerada minerala	
1)	postrojenja za suhu destilaciju uglja (plinare, tinjajuće peći i dr.), svi projekti	5
2)	postrojenja za proizvodnju cementnog klinkera, cementa i kreča u rotacionim i drugim pećima, svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	3
3)	postrojenja za proizvodnju stakla i staklenih vlakana, uključujući proizvodnju preradom starog stakla, kapaciteta do 20t na dan	3
4)	postrojenja za topljenje mineralnih materija, uključujući i proizvodnju mineralnih materija, kapaciteta do 20 t na dan	3
5)	postrojenja za proizvodnju keramičkih proizvoda pečenjem (pločice, sanitarna galanterija, kućni pribor od keramike i porcelana i slično), kao i proizvodnja građevinskog materijala prečenjem (crep, cigla i slično, kapaciteta od 40 t do 75 t na dan	3
6)	postrojenja za proizvodnju asfaltnih mešavina uključujući mobilna postrojenja, kapaciteta preko 50 t na dan	3
8	hemijska industrija	
1)	obrada poluproizvoda i proizvodnja hemikalija, svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	3
2)	samostalna postrojenja za proizvodnju, preradu, formiranje i pakovanje baznih organskih i neorganskih hemikalija, veštačkih đubriva na bazi fosfora, azota i kalijuma (prosta i složena hemijska đubriva), proizvoda za zaštitu bilja, kao i biocida, farmaceutskih i kozmetičkih proizvoda, plastičnih masa, eksploziva, boja i lakova, deterdženata i sredstava za održavanje higijene i čišćenje i dr.; svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	3
3)	postrojenja za proizvodnju mineralnih ulja i maziva (destilacijom, rafinacijom ili na drugi način hemijskim postupkom), svi projekti	5
9	prehrambena industrija (videti opis i kapacitete u uredbi)	2.5
10	industrija tekstila, kože, drveta i papira	
1)	postrojenja zaproizvodnju papira i kartona, svi projekti koji nisu navedeni u Listi 1 uredbe	2.5
2)	postrojenja za proizvodnju proizvoda od celuloze (iverica, lesonit, medijapan i šperploča), svi projekti	2.5
3)	postrojenja za preradu, obradu i oplemenjivanje drveta, svi projekti	2.5
4)	postrojenja za predtretman vlakana, tkanina i papira (pranje, beljenje, mercerizacija, štampanje, hemijski tretman) ili bojenje vlakana ili tkanina; kapaciteta do 10 t na dan	2.5
5)	postrojenja za štavljenje i obradu kože, kapaciteta do 12 t na dan	3
11	gumarska industrija	
1)	postrojenja za proizvodnju i preradu gume i kaučuka, svi projekti	3
2)	postrojenja za vulkanizaciju prirodnog ili sintetičkog kaučuka uz korišćenje sumpora ili sumpornih jedinjenja; svi projekti	3
12	infrastrukturni projekti (videti opis i kapacitete u uredbi)	1
13	turizam i rekreacija (videti opis i kapacitete u uredbi)	1
14	ostali projekti iz Liste 2 uredbe	
1)	automobilske staze	1
2)	postrojenja za upravljanje otpadom (videti opis i kapacitete u uredbi)	5

3)	postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda:	
	komunalne otpadne vode, svi projekti koji nisu navedeni u Listi I uredbe	3
	tehnološke otpadne vode, svi projekti	3
4)	postrojenja i uređaji za testiranje (motori sa unutrašnjim sagorevanjme toplotne snage preko 10MW; gasne turbine ili mlazni motori toplotne snage veće od 100MW)	1
5)	postrojenja za proizvodnju veštačkih mineralnih vlakana, svi projekti	3
6)	postrojenja za briketiranje uglja, svi projekti	2
7)	betonjerke, uključujući i mobilna postrojenja, kapaciteta preko 30 t na čas	1
8)	postrojenja za reciklažu, regeneraciju ili uništavanje eksplozivnih materija, svi projekti	3
9)	postrojenja za odlaganje, preradu ili uništavanje životinjskih leševa ili optadaka životinjskog porekla, kapaciteta od 1t do 10t na dan	5
10)	postrojenja za preradu duvana, kapaciteta preko 10 000t godišnje	2
11)	postrojenja za proizvodnju biogasa, svi projekti	
12)	grobља i krematorijumi	1
13)	objekti za snabdevanje motornih vozila gorivom (benzinske pumpe), skladišnog kapaciteta	
	preko 100m ³ u naselju ili radnoj oblasti	2
	preko 500m ³ u nenaseljenim oblastima	2
	ostale benzinske stanice	1
Ostala postrojenja/objekti/aktivnosti koji nisu navedeni u uredbi, Listi I i Listi II projekata		1

3. ЛОКАЦИЈА

Овај критеријум узима у обзир да ли постројење и активност могу имати утицаја на било који битан део животне средине, укључујући и људе. Значај локације у процени ризика је одређен са укупним фактором 4, који у ствари представља највећи могући број бодова за локацију. Компоненте које се узимају у разматрање приликом одређивања бодова и њихови фактори значаја су приказани у наставку:

Компонента	Фактор значаја
Утицај на амбијенталну животну средину	1,5
Присуство осетљивих области	2,5

3.1. Утицај на амбијенталну животну средину

Утицај постројења и активности на животну средину процењује се на основу усаглашености са амбијенталним стандардима. Циљ овог одељка је да се унесе свеукупна процена утицаја који постројење има на околину.

Табела испод која је саставни део процене ризика садржи смернице за бодовање.

Утицај на амбијенталну животну средину

Бодови Дефиниција

0	Нема доприноса постројења и стога нема утицаја на квалитет животне средине
2	Постоји допринос постројења али је квалитет животне средине бољи од амбијенталног стандарда
3	Постоји допринос постројења али је квалитет животне средине усклађен са амбијенталним стандардима

4	Емисије из постројења повремено доводе до кршења стандарда квалитета животне средине
5	Емисије из постројења често доводе до кршења стандарда квалитета животне средине

Уколико нису доступни подаци о мерењима загађености животне средине, инспектор би требало да узме у обзир повратне информације од локалног становништва, очигледне знакове утицаја на животну средину и своје искуство у погледу дате локације.

3.2. Присуство осетљивих области

За потребе процене ризика, под осетљивим областима се сматрају:

- стамбене области, школе, вртићи, болнице, домови за старе; и
- подручја из којих се добија пијаћа вода; и
- заштићена подручја (Натура 2000).

Инспектор би такође требало да узме у обзир додатне осетљиве области, попут воде за купање на коју се може вршити утицај путем испуштања из постројења или попут воде која се користи за наводњавање усева.

Када у околини постоји више осетљивих области, узима се у обзир она која је најмање удаљена од места на којој се врши активност.

Присуство осетљивих области	
Бодови	Дефиниција
0	Нема осетљивих области у окружењу или на удаљености >10 км
1	Осетљива област је ван сфере утицаја емисија или на удаљености <10 км
2	Осетљива област је у оквиру сфере утицаја емисија или на удаљености <5 км
3	Осетљива област је у оквиру сфере утицаја значајнијих удеса или на удаљености <1,5 км
4	Осетљива област је близу постројења/активности, на удаљености <100 м
5	Постројење је у оквиру осетљиве области или у непосредној близини

4. УПРАВЉАЊЕ ОПЕРАТЕРА

Укупан број бодова који може да се додели за систем управљања оператера износи највише пет, на основу фактора значаја. Компоненте система управљања које се процењују и њихови фактори значаја се налазе у табели испод:

Компонента	Фактор значаја
Број жалби поднетих у вези са датом активношћу	1,5
Однос оператера	2
Систем управљања заштитом животне средине	1,5

4.1. Жалбе

Број жалби на рад постројења може бити показатељ лошег утицаја на стање животне средине. Уколико је могуће, инспектор би требало да користи оправдане жалбе и да искључи оне које се могу сматрати неоснованим.

Жалбе	
Бодови	Дефиниција
0	Нема жалби у вези са животном средином у последњих 5 година
1	Једна мања жалба у вези са животном средином у последњих 5 година
2	Најмање две мање жалбе у вези са животном средином у последњих 5 година
3	Једна важна жалба у вези са животном средином у последњих 5 година
4	Најмање две важне жалбе у вези са животном средином у последњих 5 година
5	Најмање две важне жалбе у вези са животном средином у последње 2 године

Рачунају се само жалбе које су основане.

4.2. Однос оператера

Однос надзираног субјекта и његово понашање након примедби надлежног органа су важан фактор који утиче на будућу усаглашеност активности на локацији са прописима. Уколико надзирани субјект поступа брзо у циљу решавања ствари које покрене надлежни орган, то се може сматрати добрим ставом. Уколико, са друге стране надзирани субјект одбија да прихвати налазе инспектора или друге мере надзора и поступа по њима споро или уопште не поступа, што захтева још озбиљније мере, то се сматра лошим односом према обавезама које се тичу заштите животне средине и усаглашености са законима.

Однос оператера	
Бодови	Дефиниција
1	Оператер поступа одмах након препознавања битне неусаглашености
3	Оператер поступа након примедбе надлежног органа
5	Оператер поступа једино након поновљених примедби или након решења надлежног органа

4.3. Систем управљања заштитом животне средине

Постојање система управљања заштитом животне средине на локацији не значи само по себи усаглашеност са прописима, нити је сигуран знак доброг учинка по питању заштите животне средине. Међутим, систем управљања заштитом животне средине који се ваљано примењује може у великом степену смањити опасност по животну средину.

Инспектор мора да процени да ли надзирани субјект има успостављен:

- лош систем управљања заштитом животне средине или га уопште нема, што је знак недовољног знања о својим поступањима на локацији, о њиховом утицају на животну средину и како се најбоље могу надзирати; или
- напредан и делотворан систем управљања, са јасно одређеним улогама и одговорностима, прописаним начинима поступања, добро обученим радницима, добрим сазнањима о утицају делатности на животну средину, који предвиђа добро одређена поступања ради побољшања стања.

Систем управљања заштитом животне средине

Бодови	Дефиниција
---------------	-------------------

1	Постоји систем управљања заштитом животне средине
3	Постоје елементи система управљања заштитом животне средине и стручно руководство
5	Не постоји структуриран систем управљања заштитом животне средине на локацији и лоше се управља

Под системом управљања се подразумева на пример систем за који је прибављена акредитација према стандарду ИСО 14000 или ЕМАС.

5. УСАГЛАШЕНОСТ

Усаглашеност са прописима се високо котира у процени ризика и носи до 10 бодова. Овај критеријум испитује колико је добра или лоша усаглашеност постројења са прописима. Бодови за усаглашеност се додељују за све области надзора надлежног инспектора, у зависности од степена озбиљности његовог поступања.

Приликом бодовања усаглашености, узимају се у обзир поступања у инспекцијским надзорима предузећа у последњих пет година, при чему нема њиховог сабирања.

Усаглашеност	
Бодови	Дефиниција
1	Нема неусаглашености у последњих 5 година
2	За решење којим је наложена битна мера, издато у последњих 5 година
3	За решење са изреченом забраном, издато у последњих 5 година
4	За пријаву прекршаја који је оператер учинио у последњих 5 година
6	За пријаву привредног преступа који је оператер учинио у последњих 5 година
10	За пријаву кривичног дела које је оператер учинио у последњих 5 година

Узима се у обзир само активност инспектора којој припада највећи број бодова, односно не треба вршити сабирање бодова за више активности (решења, пријава) инспектора.

6. ЗАКЉУЧЦИ

Процена ризика према овој методологији, садржи свеобухватан поглед на опасности по животну средину које произилазе из саме активности и рада постројења, као и односа и напора надзираног субјекта да избегне и смањи ове опасности. Процена ризика садржи систематски приступ доделе већег времена за инспекцијски надзор оних постројења и активности код којих постоји већа вероватноћа настанка штетних последица на животну средину и људе, са већом вероватношћу тежине тих последица.

Очекује се да се ова методологија процене ризика прегледа једном годишње и да се по потреби измени и допуни. Усавршавање методологије, може бити засновано само на новим изворима података које ће бити доступни у будућности, као и на повратним подацима од инспектора који ће користити овај алат.